

REFERAT

Fra:	Lise Spikkeland	Dato:	16.04.2025
Til:	Kommunesektorens etikkutvalg	Dokument nr.:	24/00990-13
Kopi til:			

Referat møte i Kommunesektorens etikkutvalg 10. april 2025

Til stede

Dagfinn Høybråten
Elin Floberghagen
Rune Haugsdal
Rune Tokle
Tor Dølvik
Marit Jacobsen
Aksel Hagen
Linda Mæhlum Robøle
Mads Drange

KS administrasjonen

Frode Lindtvedt
Lise Spikkeland (ref.)

Forfall:

Elisabeth Paulsen

07/25 Godkjenning innkalling, dagsorden og referat

Godkjent

08/25 KI – etiske dilemmaer i kommunal sektor

Mari Enoksen Hult, organisasjonsdirektør i Tromsø kommune innledet om saken om bruk av KI i kommunens arbeid med ny skolestruktur. Bjørn Aslak Juliussen, universitetslektor på UiT innledet om KI, juss og etikk. Presentasjonen følger referatet. Bakgrunn var et ønske fra etikkutvalget om å få fram de etiske dilemmaene ved kommuners bruk av KI; hva er behovet til kommunene nå – hva trenger de?

Stikkord fra innleiderne:

Mari: Ifm at saken om skolestruktur i Tromsø kommune ble sendt på høring, ble kommunen gjort oppmerksom på feil i høringsnotatet, og en ekstern gransking er nå i gang. Fra å være et spørsmål om bruk av KI handler det nå mer om tillit til offentlig forvaltning. Kommunen opptatt av å ta vare på ansatte og av hva de kan lære av dette. Har gjennomført kartlegging om bruk av KI i andre politiske saker, og har i fjor vedtatt retningslinjer for KI. Jobber nå mye med å skape bevissthet organisasjonen, og en god rigg for framtidig bruk av KI.

Bjørn: Trakk fram EUs arbeid med KI og hvordan mye av det som før har vært etiske retningslinjer har gått i retning av å bli juss. Betyr ikke at det ikke er relevant å snakke om etikk – hvor en viktig del vil være etterlevelse av lovkrav. Lysarkene følger som vedlegg, sammen med noen lysark tilsendt fra Rune Haugsdal.

Stikkord fra utvalget

Hva når ansatte tar i bruk KI uten at kommunen vet om det? Skyggebruk – om ansatte som bruker andre/bedre løsninger enn det kommunen tilbyr. Hva med temaet «behandlingsansvarlig» for bruk av data fra KI? Kan være utfordring i en åpen forvaltning at «uønskede aktører utenfra inviteres på innsiden» ved KI-bruk i saksbehandling. Tillitskrise i kjølvannet av saken i Tromsø – hvordan kan folk stole på kommunen? Viktig å vise hvordan kommunen håndterer det. Bekymring for de små kommunene som har mindre kapasitet. Trengs noen etiske retningslinjer for det rommet som ligger utenfor jussen. Personvernopplysninger viktig side i dette, Datatilsynet som fører tilsyn.

Hvordan bør etikkutvalget engasjere seg videre? Trenger kunnskapsgrunnlag, så som kartlegging hva kommunene har av etiske retningslinjer/rammer og hva de trenger. Få fram det gode arbeidet som gjøres. Viktig å øke bevisstheten – viktigere enn retningslinjer. I en tid med samskaping med innbyggerne – hvordan tar brukere av kommunale tjenester KI i bruk? Og hva med politikere? KI ikke bare i bruk i tjenesteproduksjon. Etikkutvalget opptatt av EU forordning som etter hvert blir aktuell i Norge, hvordan innholdet berører kommunene, og hvilke dilemmaer de kan komme i. Har de det de trenger for å etterleve forordningen og hva er det behov for av etiske retningslinjer/ hva er «rommet utenfor» lovgivningen? Hvordan bidrar nasjonale myndigheter til å gjøre kommunene er i stand til å iverksette forordningen?

- Administrasjonen vurderer hvordan disse temaene kan følges opp og tas tilbake til utvalget.

09/25 Møte med kommunene i Rogaland – oppfølging

Utvalget gikk gjennom problemstillinger reist av kommunene i Rogaland, og mulig adressering av disse med utgangspunkt i tilsendt notat.

«Hvis noen ville betale for en endring i kommuneplan» - er kommunale vedtak til salgs?»

Temaet hører hjemme i *Håndbok mot antikorrupsjon* som er til revidering. Poeng i håndboka å få tydeligere fram hvordan påvirkning av kommunen kan foregå på mange forskjellige måter. For eksempel om utbyggingsavtaler – hvor går grensene mellom det som er regulert i lovverket og hvor er gråsonen? Hva mer å presse seg fram i kommunens saksbehandlingsskø, for eksempel ved å betale for en saksbehandler?

- Problemstillingene innarbeides i Håndbok for antikorrupsjon og i Dilemmasamling på ks.no.

«Rollekonflikter – kommunens mange roller – for eksempel i kraftutbygging»

Når styremedlem også er ordfører eller medlem i kommunestyret – er det en kombinasjon som er mulig? Handler om å ha kontroll på habilitet. I KS anbefalinger om eierskap er anbefalingen at ordfører og kommunedirektør bør ikke sitte i styret i selskaper.

- Problemstillingen legges til i Dilemmasamlingen, og som materiell i KS Folkevalgtprogram.

«Kan en kommune være korrump?»

Med utgangspunkt i at det er et handlingsrom for kommunen å be om «kompensasjon for tort og svie» ifm kraftutbygging, er spørsmålet for noen kommuner om de går for langt og blir sett på som «uetiske». Dette er et til dels ikke regulert område og erfaringen er at kommuner opptrer ulikt og gjør ulike avtaler.

Finnes ikke fasitsvar for hvor grensen går. Skvisen ligger der hvor det er uregulert, hvor utbygger har stor interesse og derfor er villig til å gå langt ovenfor kommune. At kommunen ønsker å få ut mest mulig trenger ikke ha med korrupsjon å gjøre. Viktig å ha med at «kommunen» - det er jo innbyggerne der. Utfordring når kommunen er en aktør med økonomiske interesser, i konkurranse med andre aktører, (mis)bruker sin i myndighet. Maktmisbruk.

- Problemstillingene innarbeides i Håndbok for antikorrupsjon og i Dilemmasamling på ks.no.

10/25 KS FOU om etikk og velferdskriminalitet

Samfunnsøkonomisk analyse (SØA) skal gjennomføre prosjektet *Kartlegging etikk og velferdskriminalitet* på oppdrag fra KS. Etiklutvalget er referansegruppe.

SØA presenterte plan for gjennomføring, og med særskilt vekt på den delen som omhandler «velferdskriminalitet», og hva dette kan bestå av. Et lite utforsket tema i norsk kommunesektor. Diskusjon og spørsmål om avgrensing, hva er «organisert», hva er «velferd» og hva faller utenfor? Viktig å finne sårbarhet og risiko framfor strenge avgrensninger, og viktig å ha for seg hva dette skal brukes til når resultatene foreligger. Presentasjonen følger som vedlegg.

- Det gjennomføres et digitalt møte i etiklutvalget/referansegruppa i uke 26, fortrinnsvis 25. juni fra kl. 10 - 11.

11/25 Revisjon og kontroll? Aktuelle etiske utfordringer til drøfting

Rune T. innledet om hvordan kontroll og revisjon i kommunene bidrar i arbeidet med etikk og antikorrupsjon. Runes presentasjon vedlegges referatet.

Stikkord fra innledningen

NKRFs medlemmer er kontrollutvalgssekretariater og revisjon, mye interkommunalt. Revisjon gjennomfører årsregnskap for kommunene, og forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll bestilt av kontrollutvalgene. Sjelden at revisjonen avdekker korrupsjon og misligheter, men kan avdekke risikoområder, og peke på kommunenes ansvar for å redusere risiko. NKRFs [forvaltningsrevisjonsregister](#) samler rapporter fra kommunerevisjoner i norske kommuner og er en nyttig kilde til informasjon. Runes presentasjon følger som vedlegg.

Etiklutvalgets innspill

Utvalget kan gi innspill til kommunene arbeid med risiko- og vesentlighetsvurderinger som de etter kommuneloven er pålagt.

12/25 KS Debatthefte 2025 – svar fra kommunesektoren

Frøde Lindtvedt fra KS ga en muntlig orientering om tilbakemeldinger KS har fått på [Debattheftet 2025](#). Debattheftet omhandler «forventningsgapet» og stiller spørsmål om hva folkevalgte selv kan gjøre, hva KS kan gjøre og hvordan kommunisere med innbyggerne. Mest gjennomgående svaret på det siste er å bygge tillit ved å vise åpenhet og ærlighet om situasjonen kommunen står i.

Etiklutvalget

«Staten har delt ut flere rettigheter enn det vi kan innfri». Lettere å la innbyggerne medvirke når noe skal bygges opp, enn når noe skal tas ned – og enda viktigere da. Viktig å være obs på at de som engasjerer seg ofte er de som ikke ønsker endring. Debattheftet treffer det tidsånden veldig godt, forventningsavklaringen må vi bli flinkere til. Viktig å heller trekke fram gruppe av innbyggere enn enkeltpersoner når vi snakker om forventninger.

- Etiklutvalget ønsker å få tilsendt Rambølls oppsummering av Debattheftet når dette er ferdig.

13/25 Neste møte

Neste møte er 4. september kl. 11-15. Deretter 13. november i Bodø. Innspill fra utvalget om å sette tema «havbruk» på dagsorden. Lise samarbeider videre med KS Nordland og kommunene der om dagsorden.

14/25 Eventuelt

Møte i referansegruppe for FoU-prosjekt, ref sak 10/25, ultimo juni. Foreslått tidspunkt: 25. juni fra kl. 10-11, digitalt.

Møtet ble avsluttet kl. 15